

По-четверте, необхідно надавати рекомендації щодо режиму харчування і приготування їжі, спрямовані на зменшення дози внутрішнього опромінення.

Проаналізувавши викладене вище, вважаємо, що соціальна реклама в Україні щороку стає більш помітним явищем суспільного життя і значною частиною некомерційної господарської діяльності. В той же час, соціальна реклама є одним з необхідних елементів соціально-економічного відновлення в сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Pimenamuna

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

Ковалюк Г. А. // Україна. — 1998. — № 2-3. — Ст. 101.

2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.

3. Дети, забытые в Чернобыле. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.adme.ru/social/deti-zabytye-v-chernobyle-leo-burnett-ukraina-predstavilo-seriyu-printov-dlya-krasnogo-kresta-i-polumesyaca-13736/>

Лесенко А.О.,

студент IV курсу, 1 групи

ДВНЗ «Київський національний

економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЕКСКУРСІЇ ДО ЧОРНОБИЛЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Чорнобиль — найзагадковіше й обросло міфами місце на карті колишнього СРСР. Тварини-мутанти, гігантські ялинкові голки, страшний радіаційний фон — ось далеко не повний перелік чуток про Чорнобиль, який час від часу плодять деякі ЗМІ.

Перевірити їх протягом багатьох років було вкрай складно через практично повну закритість таємничої зони. Втім, в останні кілька років ситуація змінилася: багато туристичних фірм Києва пропонує за невелику плату відвідати унікальні місця і сфотографуватися на пам'ять на тлі Саркофага.

Підприємці при цьому беруть на себе всі труднощі з оформленням перепусток у зону, а при необхідності заселяють у готель.

Чорнобильський туризм став гострою темою на Україні з січня 2002 р., коли була опублікована доповідь ООН, що закликає

населення Чорнобиля навчитися вести безпечний спосіб життя в умовах радіації. У доповіді пропонується розвивати індивідуальний туризм як один з можливих шляхів залучити гроші в цей регіон, який за 16 років, що минули після ядерної катастрофи (на той час), поглинув більше 100 мільярдів доларів, що надійшли як субсидії з радянських, українських і зарубіжних державних фондів [2]. Вдруге це питання було піднято у 2006 р., коли В. Литвин зазначив: «Я вважаю, що ми повинні зробити все, щоб з цієї біди витягти практичну допомогу, в тому числі і організацією екстремального туризму в цій зоні» [2]. У свою, фахівці по-різному оцінюють подібні екстремальні віти.

Зокрема екологи, як не дивно, відзначають, що в Чорнобильській зоні, дійсно, є на що подивитися. Без втручання людини природа перетворилася на унікальний природний парк. Тут з'явилися нові «чорнобильські» рослини, відродилися популяції вимираючих тварин. А в околицях господарюють орлан-білохвіст, рисі, сірі вовки і здичавілі коні, а також тут мешкають до 270 видів птахів, 31 з яких знаходяться під загрозою вимирання. Це одне з небагатьох місць у Європі, де можна зустріти чорного лелеку [2].

На сьогодні існують туристичні компанії, які пропонують тури до Чорнобиля і крім того на їх власних сайтах були запропоновані програми, у яких чітко розписується, «з якої по яку годину, що можна буде побачити». «Класична» одноденна поїздка. Виїзд з Києва, проходження контрольно-пропускного пункту «Дитятки», в'їзд до «забороненої зони», променад по Чорнобильській атомній станції, екскурсія до «Саркофагу» — бетонно-сталевого укриття, яке накрило радіоактивні маси й уламки, що залишилися після вибуху.

Особливий кураж викликають, звичайно, прогулянки містом-примарою Прип'ять. Найнебезпечніша екскурсія — відвідування стоянки тисяч заражених вантажних машин, вертольотів, бронетранспортерів, які побували в самому пеклі аварії [3]. На десерт — огляд покинутих житлових будинків, шкіл, готелів, дитячих садків і навіть зустріч із старими «мешканцями зони відчуження». Особи, які були у Чорнобильській зоні, зазначають, що «саме місто Чорнобиль, районний центр, на перший погляд, практично покинутий».

Але все ж таки у місті цілком можна жити: всі українські мобільні оператори налагодили зв'язок, відкрито два продуктових магазину з нормальними цінами і навіть працює пошта. Особливим шиком у туристів вважається відправити телеграму додому:

адже апарат виб'є «м. Чорнобиль». При підготовці до конференції я зіткнувся ще з одним проблемним питанням з моєї теми.

Воно полягає у тому, що на сьогоднішній день поїздки до Чорнобиля розглядаються як «туризм», але на думку деяких авторів (науковців / учених), термін «туризм» — є недоречним, зокрема як вони зазначають, що:

«Зрозуміло, що термін «туризм» у випадку Чорнобильської зони відчуження — місця екологічної та гуманітарної катастрофи, застосовувати недоцільно, оскільки «туризм» певною мірою передбачає наявність таких атрибутів, як відпочинок, розваги та ін. За такими критеріями туризм у Чорнобиль неможливий, у першу чергу з етичних міркувань». І зазначають, що більш прийнятним було б застосування терміну «інформаційно-ознайомчі візити» [4].

Ціна тура коштує десь біля \$ 100. На сьогоднішній день не всіх цікавлять такі тури, зокрема статистика показує, що росіяни у свою чергу, до цього сумнівного заходу ставляться з недовірою. Тільки 13 % громадян Російської Федерації, згідно з проведеними опитуваннями, цікаво відвідати місце, з яким пов'язані десятки тисяч смертей.

Але все ж таки, не зважаючи на це ми бачимо, що на сьогодні екскурсії є доволі популярними, якщо взяти статистику з попередніх років, то якщо в 2005 р. кількість туристів складала близько 2 тисяч чоловік, то в 2006 р. їх було вже біля 5 тисяч. Постає питання, що ж буде далі?

І тут я вважаю за потрібне звернути увагу на законодавство тому, що, як зазначав В. Ф. Опришко у своїй статті «Правові питання подолання наслідків чорнобильської катастрофи»: «Успішне вирішення чорнобильських проблем у значній мірі залежить від стану законодавства, яке регулює відносини, у цій сфері» [5].

Знову ж таки я погоджуюсь з думкою В. Ф. Опришко, що «загалом за період з 1990 р. по даний час нормативно-правова база з питань Чорнобильської катастрофи містить понад 800 документів, які покликані регулювати різні аспекти функціонування державних органів, життєдіяльності громадян України у зв'язку з Чорнобильською катастрофою» [5]. Така величезна кількість нормативно-правових актів свідчить про те, що вони не комплексно регулюють відповідні питання.

У той же час, цей об'ємний нормативний масив на сьогодні застарів і вимагає відповідного аналізу та упорядкування, систематизації, укрупнення з метою уникнення протиріч між окремими нормативно-правовими актами, дублювання.

Я, зокрема, звернув увагу на Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» і проаналізувавши його, — знайшов підтвердження словам Віталія Федоровича, у тому, що «нормативний масив на сьогодні застарів і вимагає відповідного аналізу та упорядкування, систематизації...», таким чином цей Закон може виступати одним з таких документів, норми якого слід переглянути, а деякими нормами доповнити Закон, а саме, до таких я вважаю можна віднести: статтю 12 у пункті, де зазначається, що у Чорнобильській зоні забороняється постійне проживання населення, а на практиці ми бачимо, що на цій території оселилися самосели (особи, які повернулися до своїх домівок); звернути увагу на пункт, у якому зазначається, що «забороняється винесення або вивезення із зон будівельних матеріалів і конструкцій, машин та устаткування тощо. Тому що знову ж таки на практиці ми бачимо, що Чорнобильська територія приваблює до себе осіб, які збирають, а також вивозять металобрухт [1; 5].

А також враховуючи ситуацію, яка склалася на сьогоднішній день з приводу організаційно-інформаційних турів, вважаю за потрібне розширити розділ VI (Відповідальність за порушення правового режиму в цій зоні) і додати статті, у яких би зазначалася відповідальність туристичних агентств, а також осіб, які допомагають їм в організації таких турів.

Таким чином, я вважаю, що на сьогоднішній день все ж таки потрібно утриматися від відвідування зони відчуження. Вона ще є небезпечною. Тому що, як би там не було, що б нам не казали і як би нас не закликали туроператори, — головною їх метою є отримання прибутку з цих турів і навіть, якщо ці гроші отримані за рахунок здоров'я інших людей. А кожна людина повинна пам'ятати, що найбільшою цінністю, яка їй надана, — це є її здоров'я.

Я вважаю, що свої слова я можу підтвердити фактами, зокрема такими, як те, що вже відомо, які речовини осіли на Чорнобильську територію в результаті вибуху на четвертому реакторі і їх період напіврозпаду.

В результаті аварії стався викид радіоактивних речовин, у тому числі ізотопів урану, плутонію, йоду-131 (період напіврозпаду 8 днів), цезію-134 (період напіврозпаду 2 роки), цезію-137 (період напіврозпаду 30 років), стронцію-90 (період напіврозпаду 29 років) [3].

Але все ж таки, не дивлячись на всі негативні фактори, я вважаю, що у майбутньому можна буде із зони Чорнобильського відчуження зробити музей, який міг би підвищити інтерес до Чорнобильської

катастрофи. Кошти, які б надходили від цих візитів, можна було б спрямувати на вдосконалення та підвищення ефективності забрудненої території. Але ці тури можливі будуть десь тільки через 10 років. Чорнобильська територія є унікальною у своєму роді, і у той же час лякаючою з погляду на те, що там відбулося.

Література

1. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.91, № 791а-ХІІ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=791%E0-12>

2. Матеріали парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» 8 квітня 2009 року. Стенограма та доповіді. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0804109.htm

3. «З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» №1(16) 2001 Чорнобильська трагедія в документах та матеріалах. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=39296&cat_id=53043&mustWords=%D0%A7%D0%90%D0%95%D0%A1&searchPublishing=1

4. *Балюк Г.І.* Чорнобильська катастрофа // Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. — К.: Видавництво «Юридична думка», 2007. — 992 с.

5. *Опришко В.Ф.* Правові Чорнобильські проблеми / В.Ф. Опришко // Правове регулювання економіки: Зб. наук. праць. — 2009. — №9. — С. 5—27.

Рахліна В. В.,
студентка Національного авіаційного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ПИТАНЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ УНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

У ст. 16 Конституції України Чорнобильську катастрофу визначено як катастрофу планетарного масштабу, а збереження генфонду українського народу — як обов'язок держави [1]. У результаті вибуху та руйнації реактора на Чорнобильській атомній електростанції в навколишнє середовище було викинуто величезну кількість радіонуклідів, що призвело до забруднення 53,4 тис.